

Vrienden Museum Sjoel Elburg

Bestuursverslag Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg 2025

Voorwoord

Als bestuur van de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg bieden wij u met genoegen het bestuursverslag over 2025 aan.

Het jaar 2025 stond in het teken van 80 jaar vrijheid. Daarop heeft Museum Sjoel Elburg uiteraard ingespeeld, want het besef dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, dat vrijheid vandaag niet voor iedereen in onze wereld is weggelegd, is belangrijk. Het adagium 'Dat nooit weer!' is relevanter dan ooit met het nog steeds toenemende antisemitisme. Het bewijst dat Museum Sjoel Elburg en de activiteiten van onze stichting van groot belang zijn.

Wij mochten ons weer verheugen in een goede belangstelling van vrienden en andere belangstellenden voor de activiteiten die wij in 2025 organiseerden.

Op 27 februari gaf Laurien Vastenhout een Sjoellezing over Joodse Raden. Op 1 mei hield Salo Muller de Vrijheidslezing. Op 25 september 2025 gaf Ben Piepers een presentatie tijdens de tweejaarlijkse bijeenkomst voor onze Club van Honderd en op 20 november verzorgde Cor Hoogerwerf de derde Sjoellezing. In dit verslag leest u er meer over, evenals over onze andere activiteiten.

In de loop van het jaar namen wij afscheid van onze penningmeester Hennie Wijnne. Wij danken haar voor haar inzet voor het bestuur en naast haar werk voor de financiële administratie ook voor haar enthousiaste inzet voor de concerten en voorstellingen van de afgelopen jaren. In haar plaats mochten we Henny Land-Den Besten verwelkomen als nieuwe penningmeester.

Samen met het Algemeen Bestuur zijn wij ervan overtuigd dat de waarde en betekenis van Museum Sjoel Elburg juist ook in onze tijd relevant is. De rijke erfenis en beladen geschiedenis van het Jodendom verdient het om bewaard en gedeeld te worden. De verhalen van Joodse burgers in Elburg voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog die het museum deelt hebben juist ook vandaag zeggingskracht.

Wij blijven dan ook met overtuiging gemotiveerd om het Museum Sjoel Elburg en haar doelstelling waar mogelijk te ondersteunen, met financiële middelen en met de activiteiten die we als Vriendenstichting organiseren.

Voor de zeer gewaardeerde betrokkenheid van de vele vrienden en donateurs zeggen wij heel hartelijk dank!

Namens het bestuur,

Jaap van de Poll, voorzitter

Jan Rolleman, secretaris

Samenstelling bestuur Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg per 31 december 2025

Voorzitter:	Jaap van de Poll
Secretaris:	Jan Rolleman
Penningmeester:	Henny Land-den Besten
Algemeen bestuurslid:	Annet Land-Knol
Algemeen bestuurslid:	Janèt Koele-Nagelhout

Doel van de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg

De Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg heeft ten doel het verlenen van steun, in brede zin van dat woord, aan de Stichting Museum Sjoel Elburg. Om die doelstelling te verwezenlijken, verricht de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg de volgende concrete werkzaamheden:

- het werven van donateurs en leden van de club van 100;
- het in voorkomend geval verzorgen van publicaties;
- het organiseren van lezingen gerelateerd aan de Joodse cultuur;
- het organiseren van cursussen;
- het financieel ondersteunen van de inzet van vrijwilligers als suppoost voor het museum en van gidsen voor stadswandelingen door Joods Elburg;
- het geven van adviezen aan de Stichting Museum Sjoel Elburg;
- het verwerven en ter beschikking stellen van voorwerpen voor de museumcollectie of het ter beschikking stellen van gelden daarvoor;
- het financieel steunen van specifieke projecten van Stichting Museum Sjoel Elburg.

In dit verslag treft u een korte weergave aan van de activiteiten van onze stichting in 2025.

Vrienden van de Stichting Museum Elburg

Dankzij de betrokkenheid en bijdragen van de vele vrienden van Museum Sjoel Elburg was de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg ook in 2025 weer in staat haar activiteiten vorm te geven. Wij zijn heel dankbaar voor deze grote groep trouwe vrienden. Naast het verzorgen van lezingen en andere activiteiten konden wij hierdoor in 2025 financiële bijdragen leveren voor de kosten van de inzet van de vrijwilligers en de uitgave van Sjoefar, en was het mogelijk om de website te vernieuwen. Deze nieuwe website gaat medio 2026 live.

Nieuwsbrief Sjoefar

Sjoefar werd als nieuwsbrief in 2025 twee keer thuisbezorgd bij alle vrienden en vrijwilligers, in binnen- en buitenland. Voor de lay-out werd aangesloten bij de vorig jaar vernieuwde lay-out van het jubileumnummer. De uitgave wordt vanaf 2025 verzorgd door het Algemeen Bestuur van Museum Sjoel Elburg.

Lezingen

Traditiegetrouw hebben wij voor de vrienden van Museum Sjoel Elburg in 2025 weer een drietal interessante lezingen georganiseerd. We mogen ons verheugen op een mooie opkomst, waarbij dit jaar vooral de Vrijheidslezing eruit sprong qua bezoekersaantal. Fijn dat we steeds kunnen rekenen op een trouwe opkomst!

We zijn het jaar 2025 begonnen met een interessante lezing op 27 februari door Dr. Laurien Vastenhout. Zij is onderzoeker en docent bij het NIOD Instituut voor Oorlogs-Holocaust-, en Genocidestudies in Amsterdam en momenteel gastonderzoeker bij de Universität Wien. In haar lezing heeft zij ons meegenomen in haar onderzoek dat heeft geleid tot haar boek "Joodse raden in West-Europa tijdens de Duitse bezetting".

Direct na de Tweede Wereldoorlog werden deze raden vaak gezien als middel in de hand van de bezetter, waarbij de raden hadden bijgedragen aan het maatschappelijk isoleren en daarna aan het deporteren van de Joden. Aan de hand van de ontstaansgeschiedenis, die per land heel verschillend is, nam Laurien Vastenhout ons mee in de dilemma's van de Joodse leiders. Zij probeerden een weg te vinden tussen de steeds verdergaande eisen van de bezetter en de wens om Joden hulp te verlenen. In haar lezing liet zij ons zien dat de geschiedenis van deze raden in werkelijkheid veel complexer was dan vaak is aangenomen.

In 2025 stonden we stil bij 80 jaar bevrijding. De Vrijheidslezing van 1 mei 2025 was daarom gekoppeld aan het thema van de wisseltentoonstelling "Westerbork | ver weg | dichtbij". De lezing werd verzorgd door Holocaustoverlevende Salo Muller.

Salo Muller heeft in de Tweede Wereldoorlog als Joods kind vanaf 1942 ondergedoken gezeten nadat hij via de crèche gered werd uit de Amsterdamse Schouwburg. De titel van de lezing waren de laatste woorden die zijn moeder tegen hem sprak: "Tot vanavond, en stil zijn hoor". Zijn beide ouders zijn vermoord in vernietigingskamp Auschwitz. Salo overleefde via acht onderduikadressen de oorlog. Na de oorlog werd Salo vooral bekend als de fysiotherapeut van Ajax. Salo nam ons in een gesprek met voorzitter Jaap van de Poll mee in zijn oorlogsherinneringen en de tijd daarna, tot aan zijn recente met succes gevoerde pleidooi voor een vergoeding door de Nederlandse Spoorwegen waarmee zijn ouders naar Westerbork waren gedeporteerd. Een avond die, te horen aan de reacties na afloop, grote indruk maakte op veel bezoekers.

De laatste Sjoellezing van 2025 werd op 20 november verzorgd door Cor Hoogerwerf. Hij deelde met ons inzichten vanuit de nieuwe NBG-uitgave 'Het Nieuwe Testament met Joodse toelichtingen'. Cor is als specialist vertalen & exegese Nieuwe Testament verbonden aan het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap en doet als buitenpromovendus aan Vrije Universiteit dissertatieonderzoek naar Bijbeluitleg in het vroege christendom. Cor liet ons zien dat het Nieuwe Testament onmiskenbaar is verweven met Joodse tradities. In zijn lezing schetste hij voor ons de achtergrond van de toelichtingen haalde daaruit interessante voorbeelden naar voren. Ook liet hij zien dat bepaalde passages uit het Nieuwe Testament die door de eeuwen heen hebben geleid tot antisemitische denkbepelden niet inherent zijn aan de teksten zelf. Concluderend kunnen we zeggen dat kennis van Joodse gebruiken, literatuur en interpretaties van Bijbelse teksten het begrip van het Nieuwe Testament enorm verrijkt.

Club van Honderd

Met de Club van Honderd kwamen we op 25 september samen in een tweejaarlijkse bijeenkomst in Sjoel Elburg. Een gezellig samenzijn werd voorafgegaan door een interessante voordracht van Ben Piepers over het werk van H.N. Werkman, in het bijzonder zijn suites met de Chassidische Legendes en door een uitleg bij diverse werken die we in de wisseltentoonstelling bekeken.

Najaarscursus

Het cursusonderwerp "Joodse wijsheid en filosofie" bracht op drie avonden in oktober en november een groep van zo'n 25 enthousiaste deelnemers samen.

Drie inspirerende docenten belichtten ieder vanuit zijn of haar eigen invalshoek een steeds opeenvolgende periode uit de eeuwenlange geschiedenis van de Joodse filosofie. Niet altijd makkelijke, maar wel heel boeiende materie. Zeker met inleiders die daar zó inspirerend over kunnen spreken als de docenten van dit jaar. Dat waren achtereenvolgens:

- Prof. dr. Marcel Poorthuis: Oorsprong en fundamente van de Joodse wijsheid
- Dr. Rico Sneller: Mystiek, ethiek en rationalisme in het Joodse denken
- Dr. Renée van Riessen: Joodse filosofie en de (post)moderne wereld

Voorstelling Vestingval 2025

Goede ervaringen uit eerdere jaren hebben er ook in 2025 toe geleid dat de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg tijdens het Elburger culturele festival “Vestingval 2025” een voorstelling heeft georganiseerd. Op donderdagmiddag en donderdagavond 5 juni waren er in samenwerking met Museum Elburg drie achtereenvolgende uitvoeringen door Trio Wilde Eend.

Trio Wilde Eend bracht ons de aangrijpende voorstelling “De poppenspeler van Warschau”. Het is het waargebeurde verhaal van de Joodse tiener Mika Hernsteyn die tijdens de Tweede Wereldoorlog in het getto van Warschau probeert te overleven. In alle ellende weet Mika het verschil te maken. Met zijn poppenspel brengt hij mensen wat vrolijkheid én biedt hij hoop. Levens van vriend en vijand in het getto verweven zich, door hun beider ogen bezagen we de oorlog en de nasleep ervan. Het verhaal en de hierbij door het trio gespeelde klezmermuziek ontroerde menig bezoeker en bracht ons bij de vraag ‘Valt er ooit iets te leren van een oorlog? En hoe blijf je overeind als je er middenin zit?’

Trio Wilde Eend: Jiska ter Bals (viool), Juul Beerda (accordeon), en Gottfrid van Eck (vertelling en klarinet)

Overige activiteiten

Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg werkt via verschillende samenwerkingsverbanden van verwante organisaties samen met andere vriendenstichtingen, om op die manier elkaar te inspireren en van elkaar te leren.

Samen met vertegenwoordigers van het algemeen bestuur van Stichting Museum Sjoel Elburg legden we op 4 mei 2025 een krans bij het monument op de vestingwal.

In samenwerking met de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop gaf Museum Sjoel Elburg de graphic novel 'Uit Duyzend' uit over het onderduikverhaal van Leni Duyzend. De tekeningen in dit boek zijn als afstudeerproject gemaakt door Renaat van Vuuren uit Elburg. Door financiële bijdragen van de in het boek genoemde sponsors kon het gratis aan de Vrienden van Museum Sjoel Elburg worden uitgereikt.

2025 was een jaar waarin we ook in de lezingen en in de voorstelling stilstonden bij het leed uit de donkere jaren 1940-1945 en ons realiseerden dat het mogen vieren van 80 jaar bevrijding geen vanzelfsprekendheid is. Het chaotische wereldgebeuren en het leed in de wereldwijde Joodse gemeenschap raakten ons ook dit jaar opnieuw. Het mag ons aansporen om het verhaal van Joods Elburg te blijven vertellen.

Culturele ANBI:

Onder nummer 817385927 is de Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg bij de Belastingdienst ingeschreven als culturele Algemeen Nut Beoogde Instelling.

Bank: NL83 ABNA 0533 0479 19

Post- en bezoekadres:

Graaf Hendriksteeg 2

8081 CH Elburg

e-mail: vrienden@sjoelburg.nl